

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

СУЧАСНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

МАТЕРІАЛИ

III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

(15 квітня 2020 року)

Харків 2020

УДК 339.9(063)
С91

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 802 від 18 грудня 2019 р.*

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 3 від 27 лютого 2020 р.)*

С91. Сучасні перетворення міжнародного бізнесу. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 квітня 2020 року, м. Харків) / За заг. ред. Архієреєва С.І., Дерід І.О. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. – 185 с.

ISBN 978-966-285-635-4

Матеріали статей подаються в авторській редакції мовою оригіналу.

Відповідальність за достовірність інформації, коректність математичних викладок та точність наведених фактів несуть автори.

Редакція може не поділяти точку зору авторів на викладену проблему.

Посилання на матеріали збірника обов'язкові.

Матеріали містять теоретико-методологічний і структурно-функціональний аналіз поняття міжнародний бізнес та розкривають сутність та специфіку сучасних перетворень міжнародного бізнесу. Досліджуються: розвиток міжнародного бізнесу в умовах глобальної невизначеності, інституційні трансформації національних економік у відповідь на тенденції світового господарства, національні чинники перетворень міжнародного бізнесу, галузеві перетворення міжнародного бізнесу, сучасні проблеми управління міжнародним бізнесом, глобальні фінанси міжнародного бізнесу.

Для наукових співробітників, педагогів, аспірантів, студентів, а також усіх тих, хто цікавиться дослідженням проблем міжнародного бізнесу.

ISBN 978-966-285-635-4

УДК 339.9(063)
©Харківський національний
університет
імені В.Н.Каразіна, 2020
©Колектив авторів, 2020

ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ІНДИКАТОРУ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Шевченко В.В., Величко К.Ю.....	41
РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ Шиловцева Н.В.....	43
СЕКЦІЯ II ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У ВІДПОВІДЬ НА ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА	
ІНТЕГРАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АЗІЙСЬКОГО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ Агафонова А. О.....	47
ВПЛИВ МВФ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ Астахов В.....	51
ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ НА ПРИНЦИПАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Шибасва Н.В., Бабан Т.О.....	54
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Гончар Д. Р.....	58
РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ Іващенко М.В., Погореленко Н.П.....	60
СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ: КОНЦЕПЦІЯ ТА ДОСВІД КИТАЮ Кальченко В.Ю.....	62
КОРУПЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ Оніщенко І.О.....	66
НАСЛІДКИ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В СОТ Рострипа Д.Є.....	70
ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-КЛІМАТУ УКРАЇНИ ТА ШВЕЙЦАРІЇ 2020: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ Трофимченко К. С.....	73

Шевченко В.В.¹, Величко К.Ю.²

Shevchenko V., Velychko K.

**ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
ЯК ІНДИКАТОРУ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**EXPERIENCE OF FOREIGN TRADE POLICY AS AN INDICATOR OF
INTERNATIONAL BUSINESS DEVELOPMENT IN THE GLOBALIZATION**

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

¹ студентка кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

² к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
м. Харків, Україна

В умовах глобалізації актуальність формування ефективної зовнішньоторговельної політики держави є ключовим аспектом інтеграції до міжнародних економічних відносин. Саме ефективна зовнішньоторговельна політика, що відповідає сучасним викликам світового ринку та напрямам розвитку держави, спроможна стати суттєвим поштовхом для розвитку міжнародного бізнесу, сприяти розвитку експортного потенціалу, впровадженню нових технологій, залученню інвестиційних ресурсів та ін. Дилема, що є кращим: політика протекціонізму, яка дає можливість для розвитку національних виробництв та внутрішнього ринку або прихильність політиці лібералізації як формі вільної торгівлі викликає як науковий, так і суто практичний інтерес і сьогодні. Це протиріччя походить з періоду становлення державних структур та формування перших закордонних торговельних відносин.

Різні аспекти розвитку, специфіки практичної реалізації та ефективності зовнішньоторговельної політики висвітлено у наукових роботах І. Бураковського, Ю. Бицюри, А. Кредисова, В. Козака, Д. Лук'яненко, Ю. Макогона, В. Онищенко, С. Пахомова, О. Струка. Проблематиці становлення зовнішньоторговельної політики у історичній ретроспективі присвячено наукові праці О. Довгаля, В. Небрата та Н. Супрун, В. Панченко та Н. Резнікової. Серед зарубіжних науковців, найбільш цікавими з точки зору тлумачення зовнішньоторговельної політики та дослідження її зв'язку з розвитком глобалізаційних процесів, є роботи Д. Доллара, С. Едвардса, М. Клеменса, Дж. Сакса, Е. Уорнера, Ха Дж. Чханга; розширенню політики зовнішньоторговельної лібералізації присвячено наукові роботи Дж. Нугента, Д. Родріка, Е. Чоудрі, Д. Хакура та ін.

Взагалі, під зовнішньоторговельною політикою розуміють політику, яка має за мету розвиток та регулювання торговельних відносин держави з її партнерами на міжнародному ринку. Зовнішньоторговельна політика держави повинна стимулювати розвиток міжнародного бізнесу, закріплювати та посилювати позиції країни у міжнародних економічних відносинах. Поняття зовнішньоторговельної політики та зовнішньоекономічної політики не є тотожними, оскільки перша є частиною другої та безпосередньо витікає з її ключових положень. На сучасному етапі розвитку міжнародної торгівлі домінуючою є політика лібералізації, як результат розвитку інтеграційних процесів та побудови єдиного торговельного простору. Важливим фактором, який сприяє закріпленню та поширенню зовнішньоторгове-

льної політики лібералізації є діяльність Світової організації торгівлі (СОТ), до складу якої входять 164 країни та на яку припадає приблизно 97% загальносвітового торговельного обороту. СОТ на сьогодні є основним регулятором торгово-політичних відносин та гарантом захисту прав у процесі лібералізації міжнародної торгівлі.[1]

Слід зазначити, що найчастіше економічне зростання для країни пов'язують із рівнем відкритості її національної економіки та ступенем нівелювання торговельних бар'єрів у міжнародній торгівлі. Яскравими представниками реалізації вдалої політики вільної торгівлі є усі розвинуті країни (США, Німеччина, Франція, Італія, Великобританія та ін.). Тобто реалізація політики лібералізації дала можливість цим країнам стати в авангарді міжнародної торгівлі та забезпечити сталий економічний розвиток. Проте, світова практика має і інші приклади. Так, Сінгапур, економічний розвиток якого вражає, проводить політику вільного ринку (фритредерства), але при цьому не є прихильником приватної власності – вся земля Сінгапуру знаходиться у державній власності, 85 % житла здається виключно державними агентствами нерухомості (Рада житлового будівництва та розвитку), а 22% ВВП виробляється державними підприємствами (для співставлення – у світі середній показник становить 10%).[1] Тобто, ми можемо казати про вдале комбінування, в цьому випадку, політики лібералізації та державної власності. Так само КНР, який не є демократичною державою, а, навпаки, системно дотримується у керівництві політики соціалізму, проте має найбільш високі темпи економічного зростання. Активне дотримання політики лібералізації зовнішньої торгівлі (вступ у СОТ, заключення угод про зону преференційної торгівлі з більшістю країн, односторонні преференції для менш розвинутих країн, та ін.) та жорстка побудова, сформована під впливом єдиної комуністичної партії Китаю, більш відома як «ринкова економіка під державним контролем» [2], тобто змішаний тип економічної політик КНР має результати.

Достатньо складний шлях становлення політики фритредерства пройшли США. Ще до моменту отримання незалежності від Великобританії промисловість у Північній Америці не мала розвитку, а після проголошення це питання набуло актуальності. У 1791 році О. Гамільтон (перший міністр фінансів в історії США) заявив, що така економічно відстала країна, як США, повинна захищати та зміцнювати власну промисловість шляхом протистояння іноземним конкурентам. На відміну від принципу підтримки нових галузей промисловості, він запропонував використовувати мита та інші інструменти, а також субсидування та державні інвестиції в інфраструктуру (будівництво каналів), патентний закон для заохочення винахідництва та низку заходів щодо розвитку банківської системи. Така політика не відразу була успішною, проте з часом, особливо після англо-американської війни 1812-1816 років, американці змінили свою думку та визнали, що економічно сильна країна повинна мати потужний промисловий сектор, що можливо лише за умови політики протекціонізму. Протекціоністичний характер зовнішньоторговельної політики США проіснував досить довго, фактично до початку Другої світової війни та сприяв формуванню потужного промислового бізнесу США. Окрім Європи політика фритредерства була поширена і на Латинську Америку та Азію, але там вона була встановлена силою або під впливом загрози її використання. Дипломатія канонерок – демонстрація сили воєнно-морського флоту примусила ці країни підписати угоди, які фактично позбавили їх тарифної автономії (3-5% мита,

що фактично вистачало для отримання частки державного доходу, але не для захисту галузей промисловості). Доцільно при цьому пригадати Нанкінський договір 1842 року, який підписав Китай після поразки у Першій опіумній війні. [1]

Безумовно, головна задача зовнішньоторговельної політики – знайти оптимальне співвідношення або точку рівноваги між двома тенденціями: протекціонізмом та вільною торгівлею для динамічного розвитку бізнесу та сталого економічного зростання. «Глобалізація загострює конкурентну боротьбу на міжнародному ринку, тому посилюється роль регулювання з метою захисту національного ринку, з одного боку, та підтримки національної експортної сфери з іншого».[3] Історичний досвід зовнішньоторговельної політики дозволяє сформулювати такі закономірності, а саме:

- якщо національні експортери становлять більшість, то утворюється експортний тиск на зовнішньоторговельну політику в контексті орієнтування на вільну торгівлю, тобто переважає політика лібералізації;

- політика лібералізації є поширеною у країнах, де імпортована продукція не справляє конкурентного тиску на внутрішнє виробництво або є сировиною для національних галузей, тобто застосування протекціоністичних заходів не є доречним в цілому;

- за умов економічного падіння у міжнародній торгівлі, відбувається зростання імпортозаміщення, що в подальшому сприяє розвитку протекціоністичної політики, як реакції на захист зайнятості всередині країни і доходів національних бізнес-структур.

Література:1. Чхан Ха Дж. Как устроена экономика / Ха-Джун Чанг; перевод с английского Елены Ивченко. - 5-е изд. - Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2018. 298 с. 2. Олефір А. Економічна політика Китаю: досвід реформ для України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. Вип. 2. С. 53-57. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/2/11.pdf> (Дата звернення 18.03.2019р.) 3. Величко К.Ю., Носач Л.Л., Печенка О.І. Особливості митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграційного спрямування. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. Харків: ХДУХТ, 2019. Вип. 1 (29). С. 109-122.

УДК 005.333.4(330.146)

Шиловцева Н.В.

Shilovtseva N.V.

**РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ
ГЛОБАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
THE ROLE OF INTELLECTUAL CAPITAL IN
TERMS OF FORMATION OF GLOBAL INNOVATION SYSTEM**

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
к.е.н., доцент, професор кафедри міжнародного бізнесу
та економічної теорії
м. Харків, Україна*

Інтелектуальний потенціал – новий ресурс в суспільному прогресі. У розвинутих економіках вартість промислових активів компаній та організацій безпосередньо пов'язана з їх здатністю генерувати нові знання. На думку аналітиків Всесвітнього банку, виробнича складова ВВП розвинутих країн становить лише 18-20%, решта 80% безпосередньо залежить від якості людських ресурсів. Понад 50%

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СУЧАСНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції
15 квітня 2020 року, м. Харків
Українською та англійською мовами

Відповідальна за випуск: Дерід І.О.

Підписано до друку 1 квітня 2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 9,7. Обл.-вид. арк.15,39.
Наклад. 70 прим. Зам. №11/2020. Ціна договорна.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
61022, Харків, майдан Свободи 4
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №3367 від 13.01.09

Видавництво ХНУ імені В.Н.Каразіна
Тел. 705-24-32
